

BELEDİYELEŞMEDE "SİYASET" YA DA YEREL HİLE

Birgül GÜLER*

Türkiye'de yeni belediyelerin kuruluşu, genel olarak gerek akademik çalışmalarda gerekse konuyla ilgili tartışmalarda, bir "kaos" ve "rastgelelik" süreci olarak resmedilmektedir. Genel kanı, bir yerleşmeye belediye tüzel kişiliği verilmesinde açık, tutarlı ilke ve ölçütler olmadığı şeklindedir. Buna göre ortada yalnızca "nüfusu 2000'den çok olmak" ölçütü vardır ve köyler belediye olabilmek için genel sayımlarda nüfuslarını şişirerek hileye başvurma yolu ile bu ölçütü kolayca kendi yararlarına kullanabilmektedirler. Başvurulan yerel hileye siyaset dünyasının oy kaygısı da yardımcı olmakta ve böylece hiçbir mantık ve modele oturmayan bir belediyeleşme süreci yaşanmaktadır.

Bu makalede, yukarıdaki genellemelerin yerinde olup olmadığı sorgulanmaktadır. Konu iki ayrı başlıkta yer alan şu iki soru çerçevesinde işlenmektedir: (1) Köylerin belediye tüzel kişiliği almak için başvurdukları "nüfus transferi" uygulaması ne kadar yaygındır? "Nüfus ölçütü üzerinde hile" açıklaması, belediyeleşme süreci için genel geçerlilik gücüne sahip midir? (2) Bir yerleşmenin belediye tüzel kişiliği alması ne tür aşamalardan geçmektedir? Belediyeleşme pratiği, gerçekten akıl-kural dışı bir rastgelelik içinde mi ilerlemektedir? Yoksa sorun günlük gözlemler ile yetinen yaklaşımların zorunlu kısırlığından mı kaynaklanmaktadır?

BELEDİYELEŞMEDE YEREL HİLENİN BOYUTLARI

Bir yerleşmenin köy tüzel kişiliğinden çıkarak belediye tüzel kişiliğini alması, 1960 yılından bu yana üç eşit ağırlıklı koşula bağlıdır. Bunlardan birisi, yerleşmenin, son yapılan genel nüfus sayımında ikibinden fazla nüfusa sahip olmasıdır. İkibinden fazla nüfusa sahip olma ölçütü, izleyen başlıkta sözü edilecek olan diğer iki ölçüte göre çok daha somuttur. Dolayısıyla bir yerleşmenin bu ölçüte uyup uymadığı kolayca denetlenebilir. Bu nedenle zaman zaman bazı köylerde, genel nüfus sayımı sırasında, gerçekte orada oturmayan kişileri kendi nüfuslarına dahil olarak gösterdikleri genel gözlemlerdendir.

Sorun, bu uygulamanın ne kadar yaygın olduğudur. Eğer, kurulan belediyelerin önemli bir bölümü böyle bir "hile"ye dayanıyorsa, Türkiye belediyeleşme sürecinde "nüfus transferi" genel açıklayıcı etken olarak kabul

* Dr., TODAİE Öğretim Üye Yardımcısı.

edilmelidir. Ama eğer, mevcut belediyeler içinde bu yola başvurmuş olanların oranı düşük ise, o zaman yerel yönetim yazınının yaklaşımını sorgulamak gerekir.

Uygulamanın yaygınlığı, 1960-1990 yılları arasında kurulan belediyelerin nüfusları incelenerek saptanabilir. Sorgulamada izlenecek mantık şudur: 1960 yılından beri bir yerleşme belediye olabilmek için 2000 nüfusu aşmalıdır. O halde, kuruluşa temel olan genel nüfus sayımında nüfusu 2000'den çok iken, kuruluştan hemen sonra yapılan ilk genel sayımda nüfusu 2000'in altına düşmüş belediyeler, "yerel hile"den *sanık* sayılabilirler. Kuşkusuz bunun içinde, kuruluşa temel olan sayımda nüfusu eşğin üzerinde olup yoğun göç, doğal afet, vb. nedenlerle bir sonraki sayımda eşğin altına düşmüş yerleşmeler olabilir. Ancak bunları arayıp bulmak hemen hemen olanaksızdır. Bu nedenle, sorgulama sonucunda ulaşılabilecek oranların gerçekte daha düşük olduğu düşünülebilir; ancak bizim için düşük olması değil, burada ulaşılan oranlardan yüksek değerler yaşanmamış olması önemlidir. Açıklanan mantık izlenerek yapılan inceleme sonucunda, iki özellik ortaya çıkmıştır:

Birincisi, Türkiye'de 1960-1990 yılları arasında toplam 1032 adet belediye kurulmuştur. Bunların içinde, kuruluşa temel olan nüfus 2000'den çok iken, kuruluş sonrası yapılan ilk sayımda 2000'den az nüfusa sahip olduğu görülen belediye sayısı 140'tır. *Yerel hile sanığı* diyebileceğimiz belediyelerin bu tarihler arasında kurulan belediyeler içindeki oranı %13.57'dir.

İkincisi, otuz yıllık dönem ortalaması, onar yıllık dönemler halinde gözden geçirildiğinde, "genel sayımlarda şişirilmiş nüfus ölçütü ile ilerleyen belediyeleşme" açıklamasının, gerçekte 1970'li yıllara ait bir gözlemden ibaret olduğu görülmektedir. Çünkü, 1960'lı yıllar boyunca kurulan belediyelerden %8.62'si sorgu koşuluna uygun özellik sergilerken, 1970'li yıllarda oran önemli ölçüde yükselmiş ve %22.75'e ulaşmıştır. 1980'li yıllarda ise nüfus eşği bakımından sorunlu belediyeler, dönem içinde kurulan belediyelerin %7.02'si olmuştur.

Bu arada küçük bir parantez açarak, genel sayım sonuçları üzerinde çalışılırken farkedilen bir özelliğe dikkat çekmekte yarar vardır. Kuruluşa temel olan nüfusu ikibinden az ya da çok olsun, genel olarak bucak merkezlerinin ve daha önemlisi halihazırda PTT kurumunun şubesi kurulmuş olan yerlerin belediye tüzelkişiliği aldıkları görülmüştür. İletişim, kapitalist üretim ilişkilerinin yaygınlaşması ve örgütlenmesinde başlıca unsurlardan birisidir. Yerleşmeler önce iletişim ile dış dünyaya açılmış ve aynı zamanda yakın çevre için merkez konumu kazanmış; sonra belediye tüzelkişiliğini giyerek iç pazara harcamaları ile bağlanmış görünmektedir. Bu özellik yerel yönetim yazını açısından önemlidir. Çünkü belediyeleşme sürecinde izlenen politikanın, yerel yönetim yazını içinde yer almayan başka araçlar da kullanılarak sürdürüldüğüne işaret etmektedir.¹

¹ Genel sayım sonuçlarını kapsayan yayınlarda bu bilgi, 1980 yılına kadar verilmiştir.

"Sanık" belediyelerin bölgelere dağılımı, belli bölgelerde yığılmalar göstermektedir. Kuruluşa temel olan genel sayımda ikibinden çok, kuruluş sonrası ilk sayımda ise ikibinden az nüfusa sahip olan belediyelere ençok İç Anadolu bölgesinde rastlanmaktadır. Bu durumda olan 140 belediyenin yaklaşık üçte biri demek olan 45 belediye İç Anadolu bölgesindedir. İkinci sırayı Ege bölgesi almaktadır. Belediyelerin yaklaşık dörtte birini oluşturan 31 belediye Ege'ye aittir. Sözü edilen 140 belediyenin %54'ü bu iki bölgededir. Üçüncü sırayı 20 belediye ile Karadeniz alması, Marmara ve Akdeniz bölgeleri 18'er belediye ile dördüncü sırayı paylaşmışlardır. 140 belediyeden yalnızca 5'i Doğu ve 3'ü Güneydoğu Anadolu bölgelerindedir.

1960-1965 Dönemi

1960-1965 yıllarında belediyeleşme hızı oldukça düşüktür. Beş yıllık dönemde toplam 59 belediye kurulmuştur. Bunların içinde, 2000 nüfus eşiğine göre yaptığımız sorgulamaya uygun görünen belediye sayısı sınırlıdır.² Kuruluşa temel olan sayımda nüfusu eşiğin üzerinde olup, bir sonraki sayımda eşiğin altına düşen belediye sayısı üçte kalmıştır. Ve bunlardan da ikisi, bir sonraki sayımda eşiğin üzerine çıkmışlardır. Nüfusu saptanamayan iki belediye de eklenerek oranlandığında, beş yıl içinde kurulan belediyelerin %8.47'sinin nüfusta yanılmaya neden olduğu görülmektedir.(Ek:I)

1965-1970 Dönemi

1965-1970 yılları arasında belediyeleşme hızı ivme kazanmış, bu beş yıllık dönemde toplam 231 yeni belediye kurulmuştur. Bu kadar çok belediye kurulmasına karşın, "yerel hile" kuşkusu uyandıran belediye sayısı son derece sınırlı kalmıştır.³ Sorgu koşulumuza uygun belediye sayısı, 1965-70 yılları arasında yalnızca (20)dir. Oran olarak, anılan beş yıllık dönemde kurulan belediyelerin %8.66'sı kuşkuya konudur. Bunların içinde 11 tanesine ait kuruluş öncesi nüfuslar bulunamamıştır. Kuruluş sonrası ilk nüfusta 2000'den az olmaları gözönüne alınarak, önceki nüfuslarının eşiğin üzerinde olduğu varsayılmıştır. Kuruluş nüfusu bilinen dokuz belediyeden yedisinin ve kuruluş nüfusu bilinmeyenlerden birisi dışında tümünün, kuruluş sonrası ikinci sayımda eşiği aştıklarına dikkat edilmelidir. (Ek:II)

1970-1975 Dönemi

1970-1975 yılları arasında belediyeleşme hızı yükselmiş ve süre içinde toplam 339 yeni belediye kurulmuştur. Belediye sayısındaki artışa koşut biçimde,

² Devlet İstatistik Enstitüsü, Genel Nüfus Sayımı-Türkiye Nüfusu, 23.10.1960, DİE, Yayın no:452, Basım yeri ve tarihi yok; Türk Belediyecilik Derneği, 1963 Yılı Sonu İtibarıyla Belediyelerimiz, Ankara 1964.

³ Devlet İstatistik Enstitüsü, Genel Nüfus Sayımı-İdari Bölünüş, 25.10.1970, DİE, Yayın no:672, Ankara 1973.

nüfus üzerinde işlem görmüş belediye sayısı da artmıştır.⁴ Kuruluşa temel olan nüfusu 2000'den çok iken, bir sonraki sayımda eşğin altında nüfus ile dikkat çeken belediye sayısı 67'dir ve bunlar, dönem içinde kurulan belediyelerin %19.76'sını oluşturmaktadır. Dönemin bir önceki on yıldan farklı bir başka özelliği, kuruluş sonrası ikinci sayımda, çok sayıda belediyenin hala 2000 eşğini yakalayamamış olmalarıdır. Bu tür belediyelerin sayısı 50'dir. (Ek:III)

1975-1980 Dönemi

1975-1980 yılları arasında belediyeleşme hızı önemli ölçüde düşmüştür. Dönem içinde kurulan belediye sayısı yalnızca 61'dir. Yeni belediyelerin azlığı gözönünde tutulursa, sorgulama koşuluna uygun 23 belediye ile karşılaşılması önemli sayılabilir.⁵ 1970'li yılların ilk yarısında yaygınlaşan nüfus eşği ölçütünü eğip-bükme özelliği, on yılın son yarısında da varlığını hissettirmiş görünmektedir. Kuruluş öncesi sayımda nüfusu 2000'den çok olup, kuruluş sonrasında bu eşğin altında kalan 23 belediyeden 12'si, kuruluş sonrası ikinci sayımda da eşğin altında kalmışlardır.

1980-1990 Dönemi

1980'li yılların 12 Eylül askeri darbesi ile karakterize olan ilk yarısı (1980-85 dönemi), belediyeleşme hızının büyük bir hızla düştüğü yıllardır. Bu yıllarda birleştirme ya da şubeye dönüştürme yolu ile kimi belediyelerin tüzelkişiliklerine son verilmiş, böylece belediye sayısında azalma olmuştur. Beş yıllık süre içinde kurulan yeni belediye sayısı 11 ile sınırlı kalmış, bunlardan yalnızca ikisi sorgu koşulumuza uygun özellikler sergilemiştir.⁶ Ancak her iki belediye de, kuruluş sonrası ikinci sayım olan 1990 yılında sahip oldukları nüfus ile 1985 gerilemesinin geçici olduğunu ortaya koymuşlardır.

1980'li yılların ikinci yarısı, belediyeleşme hızının 12 Eylül kesintisinden etkisinden kurtularak eski ivmesini tekrar kazanması ile dikkati çekmektedir. Ancak, sorgu koşulumuza uygunluk bakımından 1970'li yıllardan farklı özellikler söz konusudur. Oldukça çok sayıda yeni belediye kurulmasına karşın, nüfus eşği sorununun alanı önemli ölçüde daralmıştır. 1985-90 yılları arasında toplam 331 yeni belediye kurulmuş, bunların yalnızca (22) tanesi kuruluşa temel olan sayımda ikibinden çok iken, kuruluş sonrası ilk sayımda ikibinin altında kalmıştır. Bu, dönem içinde kurulan belediyelerin %6.65'i demektir. (Ek:V)

⁴ Devlet İstatistik Enstitüsü, Genel Nüfus Sayımı-İdari Bölünüş, 26.10.1975, DİE, Yayın no:813, Ankara 1977; Fikri Gökçeer (Haz.), Büyüklük Sırasına Göre Belediyelerimiz ve 1976 Yılı Bütçeleri, Türk Belediyecilik Derneği, Yayın no:33, Ankara 1976.

⁵ Devlet İstatistik Enstitüsü, Genel Nüfus Sayımı-İdari Bölünüş, 12.10.1980, DİE, Yayın no:954, Ankara 1981; Fikri Gökçeer (Haz.), Atatürk Yılında Belediyelerimiz 1981, Türk Belediyecilik Derneği, Yayın no:37, Ankara 1981.

⁶ Devlet İstatistik Enstitüsü, Genel Nüfus Sayımı-İdari Bölünüş, 20.10.1985, DİE, Yayın no:1211, Ankara 1986; Sabri Yaşayan (Haz.), Belediyelerimiz (1985 Genel Nüfus Sayımı Kesin Sonuçlarına Göre), Türk Belediyecilik Derneği, Ankara 1987.

BELEDİYELEŞMEDE ÖLÇÜTLER VE İŞLEYİŞ

Yalnızca bir on yıllık dilinde görece önem kazanmış ve otuz yıllık belediyeleşme sürecinde -oranı yükseltici sapmalarla birlikte- %14 düzeyinde kalmış bir etken, Türkiye'de belediyeleşme sürecini açıklayıcı olma özelliğine sahip değildir. Nüfus ölçütü ile ilgili "yerel hile" açıklamasının, yerel yönetim yazınında günlük gözlemlerin saptanmış genel geçerli etken olarak sunulmasına iyi bir örnek oluşturduğu söylenebilir.

Günlük gözlemler ile sınırlandırıldığı ileri sürülebilecek bir başka konu, belediyeleşme politikası yokluğu ve kuralsızlığın ilke olduğu yargısında karşımıza çıkmaktadır. Belediyeleşme süreci bakımından ortada bir "kaos" olduğu doğrudur; ancak kaos uygulamaya değil, pratiğin kavramsallaştırılmasına ait görünmektedir.

Herşeyden önce, bir yerleşmeye belediye tüzelkişiliği verilmesi ile siyaset doğrudan ilişkilidir ve olması da gerekir. Burada üzerinde durulması ve değiştirilmesi gereken, siyaset kavramına bakıştır. Anlık, geçici, kısa dönemli ve olaylar ile sınırlı siyasal tasarruflar, bilimsel-akademik anlamda toplumsal bütünün parçası olan siyaset düzleminden farklıdır. Bilimsel açıklamada ya da genelleme arayışlarında kısmi, geçici ve olaya bağlı saptama-günlük gözlem en fazla uyarıcı olabilir; ancak açıklayıcı değişken olarak kullanılamaz. Belediyeleşme sürecinin kavramsallaştırılmaması ve bu nedenle "pratikte kaos ve ilkesizlik var" saptaması, soyutlamanın en alt basamağına takılmış olmaktan kaynaklanmaktadır. İkincisi, pratikte kaos olduğu saptamasının bir başka nedeni, eksik bilgi ile çalışmak olsa gerektir; çünkü, sanıldığı gibi belediyelerin kuruluşunda tek ölçüt "nüfusu 2000'den çok olmak" ile sınırlı değildir. İkibin eşigi gerekli koşuldur, ama yeterli koşul değildir.

Bir yerleşmenin belediye tüzelkişiliği alabilmesi için, 1960 yılından bu yana üç eşit ağırlıklı koşulun yerine getirilmesi gerekmektedir. Birincisi, genel nüfus sayımında yerleşme nüfusu 2000'i aşmış olmalıdır. İkincisi, yerleşmeye belediye tüzelkişiliği verilmesi ekonomik, toplumsal ve yönetsel nedenlerden ötürü gerekli/yararlı olmalıdır. Üçüncüsü, yerleşme belediye tüzelkişiliği aldığı anda, yerel gelirlerinin belediye görevlerini yapmasına yetecek potansiyele sahip olmalıdır. Genellikle gözden kaçırılan bu son iki koşul son derece önemlidir; çünkü asıl olarak *devletin, belediyeleşme yani birikim sürecine mekansal düzlemde katkı sağlama politikasının yaşama geçirilme araçlarıdır.*⁷

Bu üç ilke, köy halkı ve köy yönetiminden başlayarak kaymakamlık, valilik, en önemlisi il genel meclisi tarafından sorgulanmaktadır. Sürekli etkisizliği vurgulanan ve gereksiz hale geldiği ileri sürülen il genel meclisleri, burada önemli bir karar merkezidir. Bir yerleşmenin belediye tüzelkişiliği alması, yöredeki yerleşmeler arasında devlet kaynaklarının mevcut paylaşım biçiminde

⁷ Konu bu boyutu ile bir başka makalede incelendiği için, burada üzerinde daha fazla durulmamıştır. Birgül Güler, "Belediyeleşme Süreci Hakkında", *Amme İdaresi Dergisi*, C:25 S:3, (Eylül 1992), s.71-92.

değişiklik anlamına gelir. Meclis, paylaşımın değişmesi ile çatışan çıkarlar doğması durumunda önem kazanır ve doğasının gereğini yerine getirerek çıkarlarda dengeyi sağlar. Eğer yeni paylaşım biçimi başka yerleşmeleri rahatsız etmiyorsa, il genel meclisi *bir yerel meclisin yapması gerekeni* yapar: İl için, devlet kaynaklarından daha fazla pay almak anlamına gelen belediye tüzelkişiliğinin kurulmasını karara bağlar.

İl genel meclislerinin, belediye olma taleplerinden ne kadarını kabul, ne kadarını reddettiğine dair hiçbir bilgi yoktur. Genel olarak, belediye talepleri karşısında yerleşmeler arası çatışmaların az olduğu düşünülerek, çoğu talebin meclislerce uygun görüldüğü ileri sürülebilir. Burada sorun, meclislerin söz konusu talepleri genellikle olumlu bulması değildir; tersine bu, yukarıda belirtildiği gibi, bir yerel meclisin yapması gereken şeydir. Burada sorun, il genel meclislerinin hareket tarzını küçümseme imasıyla "oy kaygısı" faktörü ile açıklamaktır. Günü tek başına oy kaygısı da olabilir; ama bu kaygının doğrudan devlet kaynaklarının paylaşımını yönlendirdiğine ve sosyo-ekonomik bölüşüm sürecine değdiği dikkat etmek çok önemlidir.

Köylü ile il genel meclisinin talep ve değerlendirmesi, sürecin sosyo-ekonomik ya da bölüşüm ilişkileri ile ilgili boyutunu oluşturur. Süreçte ikinci boyut yönetsel karakter taşır. Burada görev, genel yönetimin taşra örgütüne düşer. Kaymakamlık ve valilik, belediyeleşme sürecinin, hem genel olarak devletin birikim sürecinde mekansal rolünün gereklerine hem de yerel çıkarların gereklerine uygun ilerlemesini sağlamak ile görevlidir. Yerel çıkarların doğal olarak gözardı ettiği yönetsel gereklilikler, mülki kademelerce değerlendirilmekte ve kararın yerinde oluşumu böylece tamamlanmaktadır.

Belediyeleşme sürecinde üçüncü boyut olarak hukuksallık ise, en üst yönetsel yargı kurumunun güvencesi altına alınmıştır. Belediyeleşmede hukuka uygunluk denetimi Danıştay'ın görevi sayılmıştır.

Zincirin en sonunda, siyasal denetim/karar aşaması olarak dördüncü boyut yer almaktadır. Burada Bakanlar Kurulu kararı ve Cumhurbaşkanlığı onayı vardır. Bir başka deyişle, belediyeleşme sürecinin genel kurallarına karar vererek politikayı belirleyen ilk halka olan siyasal irade, sürecin son halkasında da yer alarak, uygulamaya içinde bulunulan dönemin koşullarına göre yeniden biçim verme hakkını saklı tutmaktadır.

Belediyeleşme sürecinde siyaset, farklı aşamalarda farklı anlamları ile karşımıza çıkar. Başlangıç aşamasında sorun, devletin genel birikim sürecine mekansal düzlemde nasıl ve ne ölçüde katkıda bulunacağı ile ilgilidir. Hukuksal kurallar haline gelmiş biçimi 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda yer alan bu sorun, 1930 yılında karara bağlanmıştır. Bu kurallara göre belediye kurumu, belli bir sermaye birikimi olan yerleşmelerde kurulacak, belediye kanalıyla o yerleşmeye aktarılacak kaynaklar, yerel sermayenin hareketine ivme kazandıracaktır. Yörede devlet kaynaklarının yardımı ile ivme kazanacak yerel birikim yoksa, orada belediyeleşme söz konusu olmayacaktır. Bu siyasal bir karardır; daha açık

deyişle Türkiye'nin belediyeleşme politikasıdır. Dolayısıyla, belediye kurmada aranacak nüfus eşiğinin yükseltilmesini ya da azaltılmasını önermek, gerçekte belediyeleşme politikası üzerinde tartışmak anlamına gelir.

Belediyeleşme sürecinde temel politika, hukuksal ifadeye ve kullanılabilir somutlukta ölçütlere kavuşturularak yaşamı yönlendirmeye başlar. Yerleşmeler, kendi koşulları politikanın öngördüğü ölçütlere uymasa da, devletin elinde toplanan kaynaktan daha fazla pay almak üzere harekete geçecek, bunu elde etmek için her kanalı zorlayacaklardır. Sıcak siyasal yaşam içinde oy şantajı yapmak, yerel ya da ulusal siyasetçinin oy güdüsü ile destek vermesi, mülki amirin kendini kanıtlama isteği...ya da kendisini şu ya da bu yolla ölçütlere uygun gösterme yolları denenecektir. Ancak bu tür "siyasal", psikolojik, yönetsel nitelikli müdahaleler bir politika yokluğu anlamına gelmediği gibi, belirlenen politikanın anlamsızlaştığını da göstermez. Çünkü, en üst soyutlama düzeyinde yer alan bir ilkenin/politikanın, yaşamı düzenleyen en alt soyutlama düzeyi olan kurallara dönüşümü ve nihayet pratik yaşamı yönlendirmesi arasındaki mesafe, bir esneklik payı tanınmasını zorunlu kılar.

Nitekim Türkiye'de belediyeleşme süreci, belirlenmiş net bir politika doğrultusunda ilerlemiştir. Nüfus üzerinde oynama şeklindeki yerel hile de, bu politikayı anlamsızlaştıracak boyutlara ulaşmamıştır. Özellikle "yerel hile" uygulaması, belediyeleşme sürecini açıklama gücüne sahip bir değişken konumuna yükseltilecek boyutlara ulaşmamıştır. Pratik yaşam, tek tek uygulamaların ötesine geçilerek resmedildiğinde, kuramsal çözümlemeyi hakeden bir yapıya sahip görünmektedir.

SONUÇ

Köylerin, dışarıdan geçici nüfus ithal ederek ya da sıcak siyasetin oy zaafından yararlanarak, genel sayımlar sırasında nüfuslarını ikibinden fazla göstermek yolu ile belediye tüzelkişiliği alma girişimleri, Türkiye'de belediyeleşme sürecinin tanımlayıcı özelliği değildir.

Belediyelerin kuruluşuna temel olan genel nüfus sayımı ile kuruluşun bir sonraki genel nüfus sayımı sonuçları esas alınarak yapılan inceleme, 1960-1990 yılları arasında kurulan 1032 belediyeden yalnızca 140'ının (%13.57) bu tür bir girişimde bulunmuş olabileceğini göstermiştir. Bunlardan bazılarının, kuruluş öncesinde gerçekten ikibinden fazla nüfusa sahip iken, kuruluş sonrasında nüfus kaybına uğradıkları açıktır. Küçük yerleşmelerden büyüklere doğru yoğun ve sürekli bir iç göç yaşanan Türkiye gerçeği, bu konuda kuşkuya yer bırakmaz. Dolayısıyla, nüfus üzerinde oynanarak belediye kurulduğu söylenebilecek yerlerin oranı, gerçekte, bu incelemede ortaya çıkan %13.57 oranından daha düşüktür.

Belediye tüzelkişiliği için gerekli koşullardan birisi olan 2000 nüfus eşiğini geçici nüfus aktarımları ile aşma çabası, 1970'li yıllarda yaygınlaşmış (belediyelerin beşte biri %23'ü bu kuşkuya açıktır) ve asıl olarak 1970'li yıllar ile

de sınırlı kalmıştır. Bu yola başvurduğu düşünülebilecek yerleşmeler, 1960 ve 1980'li yıllarda %7-8 düzeylerinde gezinmektedir. Türkiye'de belediyeleşmenin, nüfus üzerinde küçük yerel hileler ya da "siyaset faktörü" tarafından yönlendirildiği yolundaki yargı, 1970'li yıllara ait bir günlük gözlemi, bütün zamanlar için geçerli bir Türkiye gerçeği olarak benimseme yanlısının ürünüdür.

Türkiye'de belediyeleşme, 1930 yılında yasal kurala dönüştürülmüş açık bir politika doğrultusunda ilerlemektedir. Devletin birikim sürecine mekansal düzeydeki katkısı öncülük değil, destekçilik olarak belirlenmiştir. Bu politika 1930'dan beri geçerlidir. Geçerliliği, belediye olmak için aranan koşullar değiştirilerek korunmuştur. Nüfus artış hızının çok düşük olduğu 1950'li yılların sonlarına kadar nüfusu 2000 olan yerleşmeler kendiliğinden belediye olurken, bu tarihlerde 2000 nüfus eşiği "otomatik sonuç yaratan koşul" olmaktan çıkarılmıştır. 1960 yılından bu yana nüfus, tek başına yeterli koşul değildir. Nüfus ile birlikte ve aynı ağırlıkta olan "faydalılık" ve "mali yeterlilik" koşulları, genel politikanın yaşama geçirilmesinde kullanılan diğer iki ölçüttür. Koşulların üçü birlikte, birikim sürecinde devletin rolünü uygulama için gerekli somutlukta formüle etmektedirler.

Bu içeriği nedeniyle, "belediye kurulması için gerekli nüfus eşiği üç ya da beşbine yükseltsin" ya da "eşik düşürülsün" gibi öneriler, doğrudan belediyeleşme genel politikası üzerinde etki yaratır. Dolayısıyla, bu tür tartışmalarda sezgisel tercihler ya da sıradan gözlemlere dayalı gerekçeler ile yetinilerek taraf olunamaz.

Ek Çizelgeler

I: 1960-1965 Dönemi

Belediye	İlçe ve İl	Kuruluş	1960	1965	1970
Ahırlı	Ahırlı-Konya	1962	2039	1579	1694
Büyüktuzhisar	Bünyan-Kayseri	1963	2005	1800	2016
Kumdanlı	Yalvaç-Isparta	1962	2094	1933	2113
Durasıllı	Salihli-Manisa	1961	-	-	2397
Oğuzlar	Oğuzlar-Çorum	1965	-	-	-

II: 1965-1970 Dönemi

Belediye	İlçe ve İl	Kuruluş	1965	1970	1975
Akpazar	Mazgirt-Tunceli	1967	2138	1838	1900
Başarakavak	Selçuklu-Konya	1967	2164	1940	2066
Burç	Şahinbey-Gaziantep	1968	2267	1707	2092
Cevizli	Akseki-Antalya	1966	2589	1733	1726
Çelebi	Çelebi-Kırıkkale	1968	2024	1625	2045

Gazi	Kozan-Adana	1968	2039	1980	2217
Gümerdiğin	Şabanözü-Çankırı	1967	2060	1965	2220
Kılbasan	Merkez-Karaman	1967	2019	1984	2159
Sulusaray	Merkez-Nevşehir	1967	2025	1897	2052
Aşağışamlı	Akköy-Denizli	1969	-	1843	2007
Bahadın	Sorgun-Yozgat	1968	-	1775	3301
Bereketli	Reşadiye-Tokat	1969	-	1440	2966
Çamburnu	Sürmene-Trabzon	1969	-	1739	2163
Demirözü	Demirözü-Bayburt	1968	-	1980	2151
Kozcağz	Merkez-Bartın	1967	-	1980	2288
Kozlucağz	Merkez-Burdur	1968	-	1948	2351
Küçükköy	Ayvalık-Balıkesir	1970	-	1783	1862
Nuriye	Saruhanlı-Manisa	1968	-	1709	2000
Şeyhli	Develi-Kayseri	1966	-	1813	3316
Uluköy	Dinar-Afyon	1967	-	1932	2270

III: 1970-1975 Dönemi

Belediye	İlçe ve İl	Kuruluş	1970	1975	1980
Ahmetler	Eşme-Uşak	1972	2273	1644	1693
Akçay	Elmalı-Antalya	1972	2228	1804	2394
Akköy	Akköy-Denizli	1971	2537	1771	1948
Aksakal	Bandırma-Balıkesir	1972	2333	1430	1387
Ataeymir	Karacasu-Aydın	1972	2123	1655	1653
Ayran	Birecik-Şanlıurfa	1974	2161	1896	2023
Başaran	Kuyucak-Aydın	1972	2041	1581	1386
Beylerli	Çardak-Denizli	1972	2000	1890	1885
Büyükgökçeli	Merkez-Isparta	1972	2296	1850	1624
Çaltı	Söğüt-Bilecik	1972	2326	1685	2043
Çalören	Şereflikoçhisar-Ankara	1972	2005	1999	1964
Çamlıbel	Merkez-Tokat	1972	2199	1472	1216
Çavuşçugöl	Ilgın-Konya	1972	2074	1853	2006
Çiğdemli	Sorgun-Yozgat	1972	2021	1704	2010
Çokradan	Çayıralan-Yozgat	1972	2276	1596	1415
Doğantepe	Merkez-Amasya	1972	2014	1702	1952
Esence	Afşin-Maraş	1972	2059	1728	1025
Esenli	Sorgun-Yozgat	1972	2139	1661	2435
Gebiz	Serik-Antalya	1972	2415	1925	2047
Gediksaray	Göynücek-Amasya	1972	2066	1818	2273
Göksöğüt	Şarkikaraağaç-Isparta	1972	2102	1826	1989
Gölkent	Ferizli-Sakarya	1971	2109	1940	1944
Gölova	Gölova-Sivas	1972	2093	1326	1591
Gürçeşme	Niksar-Tokat	1972	2177	1989	1809
Güzelbağ	Gündoğmuş-Antalya	1972	2215	1744	1443

Hacıbeyli	Kozan-Adana	1973	2005	1144	1426
Hacıhamza	Kargı-Çorum	1972	2204	1875	1501
Hamamözü	Hamamözü-Amasya	1972	2773	1533	1550
Harmancık	Harmancık-Bursa	1973	2609	1773	1922
Hasanağa	Nilüfer-Bursa	1972	2760	1399	1417
Hocalar	Hocalar-Afyon	1972	2394	1801	2025
İğneada	Demirköy-Kırklareli	1972	2271	1320	1964
İskele	Bigadiç-Balıkesir	1973	2033	1713	1812
Karacaahmet	İhsaniye-Afyon	1971	2259	1808	1754
Kırbağ	Beypazarı-Ankara	1971	2319	1619	1748
Kırkpınar	Sapanca-Sakarya	1971	2074	1927	1939
Kırmıtlı	Osmaniye-Adana	1973	2139	1597	2154
Korucu	İvrindi-Balıkesir	1972	2260	1534	1149
Kozçeşme	Biga-Çanakkale	1973	2350	1802	1677
Kozyörük	Malkara-Tekirdağ	1972	2006	1686	1854
Kuşçu	Kocasinan-Kayseri	1972	2147	1626	2032
Mumcular	Bodrum-Muğla	1972	2003	1645	1472
Oyaca	Haymana-Ankara	1972	2078	1751	1946
Özlüce	Tomarza-Kayseri	1972	2008	1791	1988
Pazarköy	Yenice-Çanakkale	1973	2338	1615	1757
Paşaköy	Şefaati-Yozgat	1972	2315	1810	1799
Pelitköy	Burhaniye-Balıkesir	1972	2179	1721	1620
Sarıyar	Nallıhan-Ankara	1973	2008	1480	1648
SavcılıBüyükoba	Kaman-Kırşehir	1971	2073	1535	2376
Sığma	Sarayköy-Denizli	1972	2046	1802	1692
Süksün	İncesu-Kayseri	1972	2031	1903	1804
Samlı	Merkez-Balıkesir	1972	2006	1384	1435
Işıklı	Çivril-Denizli	1972	2335	1641	1703
Şifa	Balya-Balıkesir	1972	2011	1099	1018
Tokmacık	Yalvaç-Isparta	1972	2432	1978	2034
Üçkuyu	Sultandağı-Afyon	1972	2229	1520	1413
Yağcılı	Soma-Manisa	1972	2066	1564	1875
Yağlıdere	Yağlıdere-Giresun	1972	2119	1090	1165
Yelten	Korkuteli-Antalya	1972	2095	1711	2166
Yenifoca	Foça-İzmir	1972	2578	1536	1750
Yeşilbağcılar	Yatağan-Muğla	1972	2230	1538	1575
Yeşilöz	Güdül-Ankara	1973	2158	1980	1346
Yeşilyenice	Merkez-Amasya	1972	2263	1471	1491
Yükselen	Selçuklu-Konya	1972	2236	1363	1447
Yumrutaş	Acıpayam-Denizli	1971	2023	1434	1409
Yuvaköy	Elmalı-Antalya	1972	2264	1708	2129
Zeytinova	Bayındır-İzmir	1973	2141	1992	2127

IV: 1975-1980 Dönemi

Belediye	İlçe ve İl	Kuruluş	1975	1980	1985
Akkonak	Çay-Afyon	1977	2307	1769	2431
Amarat	Özvatan-Kayseri	1976	2499	1230	1322
Ayazkent	Bergama-İzmir	1976	2031	1755	1530
Başağaç	Sandıklı-Afyon	1980	2169	1243	1278
Belevi	Taşova-Amasya	1976	2078	1664	1619
Dikilitaz	Merkez-Niğde	1976	2020	1748	1739
Güzelbeyli	Zile-Tokat	1976	2762	1239	2158
Harmandalı	Ortaköy-Aksaray	1976	2051	1965	2493
Hisarlık	Bozkır-Konya	1977	2299	1543	1936
Ilıca	Havza-Samsun	1979	2013	1654	1618
Kaçarlı	Şereflikoçhisar-Ankara	1977	2019	1324	2025
Kadıışehri	Kadıışehri-Yozgat	1976	2559	1267	3591
Kalkan	Kaş-Antalya	1976	2359	1622	1252
Karacaören	Boztepe-Kırşehir	1976	2284	1480	1755
Kaynar	Pınarbaşı-Kayseri	1976	2086	1001	2064
Kutlubey	Bekilli-Denizli	1977	2546	1567	1706
Oltan	Ayaş-Ankara	1976	2148	1572	2279
Özükavak	Kadıışehri-Yozgat	1976	2495	1879	2102
Pazarören	Pınarbaşı-Kayseri	1976	2502	1405	1018
Uncular	Tortum-Erzurum	1977	2676	1977	2945
Yamalak	Kuyucak-Aydın	1977	2298	1882	2909
Yazıcık	Niksar-Tokat	1977	2471	1614	2039
Yeşilbaşköy	Ağlasun-Burdur	1977	2249	1772	1665
Yeşilbük	Şiran-Gümüşhane	1976	2023	1782	2167

V: 1980-1985 ve 1985-1990 Dönemi

Belediye	İlçe ve İl	Kuruluş	1980	1985	1990
Dümrek	Sivrihisar-Eskişehir	1985	2219	1914	2589
Yenişakran	Aliğa-İzmir	1983	2097	1963	2654

Belediye	İlçe ve İl	Kuruluş	1985	1990
Aktoprak	Ulukışla-Niğde	1987	2176	1996
Alpagut	Dodurga-Çorum	1990	2084	1808
Başköy	Kaman-Kırşehir	1986	2158	1230
Bayırbağ	Üzümlü-Erzincan	1986	2012	1845
Bayırköy	Merkez-Bilecik	1987	2045	1983
Bekarlar	Çiftlik-Niğde	1987	2159	1870

Bölükayla	Kahta-Adıyaman	1989	2065	1941
Büyükeceli	Gülnar-İçel	1987	2077	1986
Çamoluk	Çamoluk-Giresun	1987	2342	1794
Çamurlu	Meram-Konya	1987	2026	1981
Darıkent	Mazgirt-Tunceli	1989	2028	1458
Hamitköy	Kaman-Kırşehir	1987	2298	1580
İçikler	Demirci-Manisa	1987	2076	1867
Karamanca	Şaphane-Kütahya	1987	2028	1823
Koçubaba	Balıseyh-Kırıkkale	1987	2176	1356
Ören	Milas-Muğla	1987	2221	1865
Sölöz	Orhangazi-Bursa	1987	2193	1785
Sorkun	Sandıklı-Afyon	1987	2188	1839
Tokluman	Merkez-Kırşehir	1988	2171	1435
Yavi	Çat-Erzurum	1987	2002	1859
Yelek	Kaman-Kırşehir	1987	2102	1512
Yücekapı	Eleşkirt-Ağrı	1990	2229	1937